

«Імя ў вечнасці» з Ігарам Марзалюком

БЕЛАРУСКАЯ АМАЗОНКА

Анастасія Слуцкая — вельмі неардынарная асоба ў гісторыі

Пра Анастасію Слуцкую сярэднестатыстычныя беларусы ведаюць дзякуючы карціне, якая выйшла на Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм» у 2003 годзе. У гэтай стужцы добра паказана моцная княгіня, якая бароніць горад і Слуцкае княства ад ордаў крымскіх татар. Увогуле Анастасія Слуцкая — вельмі неардынарная асоба ў гісторыі. Калі сыходзіць з патрыярхальных стэрэатыпаў, яна спалучае тое, што не спалучаецца: Анастасія — добрая жонка, клапатлівая і чуллівая маці, выдатны дзяржаўны дзеяч, бліскучы ваяр і бездакорная гаспадыня. І гэта ўсё адна і тая ж асоба! Такіх у тым гістарычным перыядзе, хто б спалучаў і пшчоту, і моц, і патрабавальнасць, больш не знайсці. А яшчэ Анастасія дэманстравала: любая традыцыя можа быць парушана, у тым ліку і стэрэатыпнае стаўленне да жанчыны. Анастасія — не проста высакародная асоба, а наш гонар у поўным сэнсе гэтага слова.

«ПА МЯЧЫ» —
З РОДУ МСЦІСЛАЎСКИХ
КНЯЗЁЎ

Анастасія Слуцкая паходзіла са знакамітага роду мсціслаўскіх князёў. Яе прадзедам быў герой Грунвальдскай бітвы Сямён Лугвен Мсціслаўскі, які ўзначальваў харугвы — Смаленскую, Аршанскую, Мсціслаўскую. А яе дзед — знакаміты князь Юрый Сямёнавіч Мсціслаўскі, у жылах якога цякла кроў двух найбольш уплывовых дынастый Усходняй Еўропы — Гедымінавічаў (па бацьку) і маскоўскіх Рурыкавічаў (па маці). Прабабуля Анастасіі па мацярынскай лініі была дачкой Дзмітрыя Данскога. І прадзед, і дзед былі так званымі служылымі князямі Вялікага Ноўгарада

за прадстаўніка знакамітага роду, які грмеў на ўсё Вялікае Княства Літоўскае, — слускага князя Сямёна Амелькавіча.

ДУША АБАРОНЫ
СЛУЦКАГА КНЯСТВА

У канцы XV — пачатку XVI стст. адной з найцяжэйшых напасцяў усяго ВКЛ, асабліва поўдня Беларусі, дзе і знаходзіцца Слуцк, былі крымскія татары. Яны не давалі спакою: наляталі на ўрадлівыя беларускія землі, рабавалі насельніцтва, бралі ў палон.

Летам 1503 года добра ўзброены конны атрад крымчакоў раптоўна з'явіўся пад Слуцкам. Час, здавалася, быў выбраны выдатна: на той момант муж Анастасіі Слуцкай знаходзіўся ў ад'ездзе, але нездарма яе называюць беларускай Амазонкай ці Жаннай Д'Арк. У жылах гэтай дзяўчыны цякла гарачая кроў пераможцаў тэўтонаў. Мы, канешне, не ведаем дакладна, як выхоўвалі Анастасію ў дзяцінстве, але з улікам таго, што яна рабіла будучы княгіняй, можна меркаваць: бацька вывучыў дачку ўсім рыцарскім прыёмам: валодаць зброяй і трымацца ў сядле не горш за мужчыну. Таму, калі князя не было ў Слуцку, княгіня надзела даспехі і сама вывела войска, каб адбіць напады ворагаў на горад. І зрабіла гэта выдатна, нягледзячы на шэраг нязручных акалічнасцей. Справа не толькі ў тым, што яе мужа, князя, не было на месцы, Анастасія была цяжарная (чакала другое дзіця). Татарам прыйшлося вельмі нясоладка. А ўжо за Прыпяццю

крымчакоў дагнаў князь Сямён, на дапамогу якому падаспелі атрады войска ВКЛ.

На жаль, у 1505 годзе Анастасія Слуцкая стала ўдавой, бо з-за хваробы муж памёр... На руках у князёўны застаўся яе 12-гадовы сын — спадчыннік княжыч Юрый. Яго апекуном перад сваёй смерцю Сямён мог прызначыць каго заўгодна, але ён выбраў жонку, што таксама сведчыць пра веліч Анастасіі. І ў гэтай няпростай сітуацыі татары зноў прыходзяць пад сцены Слуцка. І зноў Анастасія становіцца на абарону сталіцы княства, і чарговы раз вораг быў разбіты. Варта адзначыць: яна карысталася вялікім аўтарытэтам, бо з дзяцінства была выхавана кіраваць. Анастасія магла моцна пакараць. Гэтую жанчыну нельга назваць слабай.

Гераізм і мужнасць у абароне Слуцка і Слуцкага княства не засталіся без увагі ў вярхоўнага кіраўніцтва ВКЛ, у якасці падзякі Анастасія атрымала маёнтак. Заўважым важны момант: гэтая жанчына разумела ўсю важнасць нацыянальнай бяспекі. Пакуль яна кіравала Слуцкім княствам, яно ні разу не было захоплена ворагам.

Анастасія была надзвычай уважлівым чалавекам, бо ўнікала ва ўсе драбніцы. Даследчыкі лічаць яе заслугай і стварэнне новых замкавых і гарадскіх умацаванняў Слуцка, бо яна ўзводзіла новыя сцены і ператварала горад у непрыступную цытадэль для варожых нападаў ваяўнічых кацэўнікаў.

Калі сын Анастасіі Юрый стаў дарослым, ён прыняў на сябе кіраванне княствам. Аб апошніх гадах жыцця Анастасіі нічога не вядома. Толькі тое, што яна памерла ва ўзросце 55 гадоў.

Пасля смерці мужа да Анастасіі падбіраўся Міхаіл Глінскі, яшчэ адзін герой змагання з крымскімі татарамі, у жылах якога бурліла княская кроў. Ён хацеў аднавіць Кіеўскую манархію і аб'яднаць гэтыя землі з беларускімі, зрабіўшы сталіцай Кіеў. Але калі ён з'явіўся пад сценамі Слуцка, Анастасія не паддалася ні прапановам, ні чарам. Такім чынам Слуцк не адчыніў браму і не перайшоў на бок Глінскага.

(найбольш паспяховыя князі Усходняй Еўропы). Менавіта гэты род бараніў Вялікі Ноўгарад ад нападаў нямецкіх і дацкіх крыжаносцаў, за што яе мсціслаўскія продкі атрымалі на Наўгародскай зямлі асобную воласць (у яе склад таксама ўваходзіла сучасная Карэлія). Пры гэтым яны заўсёды заставаліся мсціслаўскімі князямі. Бацька Анастасіі — сын Юрыя Мсціслаўскага Іван Юрэвіч, такім чынам Анастасія Іванаўна па прамой мужчынскай лініі ці «па мячы», як тады казалі, паходзіла з вельмі знакамітага мсціслаўскага роду.

Згадаем, што звычайна пра дзяўчын часоў сярэднявечча мы нешта ведаем толькі дзякуючы таму, што яны статусна, як і павінна быць, выходзілі замуж. Княгіня на той час — вельмі важны элемент дыпламатычнага жыцця ці сродак умацавання дзяржаўнасці праз шлюб, праз паяднанне родаў. Таму ў Анастасіі лёс быў толькі адзін — выйсці ўдала за правільнага князя. Так і адбылося: агледзеўшыся навокал, адчуваючы свой уплыў, мсціслаўскія князі выдалі Анастасію

